

ANY V.

Barcelona 10 de Novembre de 1895.

NÚM. 45.

¡QUANTA BAXESA!

Lo Govern espanyol ha imposat á Catalunya en la darrera quinta **DOS MIL TRES CENTS SOLDATS MES** dels quins li toquen, segons sa població.

La premsa catalanista ha denunciat aquest fet gravíssim; la premsa política calla!

¿Y qué fan les Diputacions provincials catalanes? Qué fan los diputats á Corts de Catalunya? Qué fan los Ajuntaments de la terra?

¿Es que després de dexarnos mofar la dignitat, despreciém ja també fins la nostra sang?

Los catalans som los esclaus dels cacichs, y 'ls cacichs no ixen del cau sinó pera escupir verí.

Anant al darrera d' aquesta gent, se li espera á aquesta Patria de fills degenerats, lo deshonor y la ruina.

Com pert la Espanya ses Colonies

ó sía

PROCEDIMENT ESPANYOL PERA CRIAR SEPARATISMES

En la *Gaceta* del día 11 de Febrer del any que som, hi ha estampada una sen-

tencia del Tribunal Suprém del Regne, que val per un llibre.

Un Fiscal va ser enviat á desempenyar lo seu càrrech en una de les colonies espanyoles (probablement á les illes Filipines).

Posat que fou allá, y enterat de com hi marxaven les coses, y especialment les de la justícia, aquest Fiscal se va esgarriar. Conta, lector! venia d' Espanya, conexia la flaca de la administració de justícia en la *mare-patria*, y encara va esgarriar-farse!

Y s' esgarriá en tanta de manera, que enviá al president de la Audiencia, al Fiscal del Tribunal Suprém y al Capitá general, una comunicació en la que, segons canta la *Gaceta* en persona, deya aquestes coses: que *el Juzgado era una oficina de prevaricación á precios convencionales... que cuando se trató de investigar la conducta de un juez prevaricador, se nombró á un magistrado que con su tolerancia y bondad amparó la osadía del culpable. Y continúa la Gaceta: Se lamentaba de la sed de oro que devora á los peninsulares encargados de administrar*

justicia en aquellas tierras, y que habían dado ocasión á que la palabra ESPAÑOL se considerase como sinónima de LADRÓN.

En aquesta comunicació hi apareixen dues qualitats que no sabem si may s'havien vistes en un funcionari del Estat espanyol tant fermes y tant ben agermanades: la honradesa y la valentia. Decididament aquest Fiscal era una joia. Va veure la gran corrupció; la corrupció va sotsllevar sa honradesa y va alarmar lo seu patriotisme, y complí 'l seu dever y feu acte d' excelent patrici denunciant als seus superiors, y als qui devien cercarhi remey, la existencia del mal.

¿Qué 'n va traure l' honrat funcionari del seu acte de sanitos coratge?

En qualsevol pays del mon, no mes una mica ben regit, los superiors del funcionari y 'ls governants li haurien dit: —Açó que revelas es grave, es gravíssim; demóstrans que es cert. Y la informació feta per los delegats del govern sots les indicacions del denunciante, hauria conduhit á posar en clar si 'l Fiscal havia mentit, ó si havia dit la veritat. En lo primer cas, un cástich exemplar hauria desvesat al delator de faltar al vuyté manament de la Lley de Deu; en lo segón, un govern que no mes pogués anar, hauria premiat dignament la bona obra, posant al seu autor en les mellors condicions de prosseguirla. Que axís arriba un Estat á tenir servidors útils.

Peró, fillets, som á Espanya, ¡pobret Estat, á mercés de les degeneracions castellanes!

Lo Fiscal va ser empaperat. Com que les empenia per un bon camí, com que amenassava la tranquil·litat de la llopada, la primera cosa li varen lligar los peus. Un procés no costa gayre d' endegar. Y fou processat.

Peró, ara, lector, fixat bé: La denuncia del fiscal (com resulta de lo que hem copiat de la *Gaceta*) citava fets, no 's limi-

tava á *calificatiu*. Lo més interessant, y lo més útil era aclarir la veritat dels fets delatats. Y donchs, lo més racional, lo únich racional, des de 'l moment que se encausava al Fiscal, era seguirli causa per calumnia. Perque al acusat per calumnia se li permet la prova dels fets denunciats.

Açó era lo propi, lo convenient. Y com que era lo propi y convenient, se vá fer lo contrari: se 'l vá acusar d' injuria. Axis se 'l privava de tafanejar lo que passava en la administració de justicia de la colonia, y no se li permetia la prova de lo que havia afirmat.

La causa va seguir los seus trámits, y, com no hi havia en lo que 'l Fiscal havia dit ni rastre d' injuria, hagué d' ésser absolt.

Peró, apesar de que no li trobaren delictes, sempre resultava als ulls de la empleaduria del Estat y dels governants, que 'l tal Fiscal havia sigut massa honrat y massa lleal, y massa zelós, y aquets excessos no podien quedar sense premi.

Lo premi va donarli 'l Tribunal Suprem dihentli, en los *considerandos* de la Sentencia: *que fué ligero y poco meditado en las expresiones empleadas y juicios emitidos en las comunicaciones que dirigió, y se excedió al denunciar los hechos á autoridades de quienes él no dependia ni debia subordinación, lo cual merece una corrección disciplinaria...*

La correcció disciplinaria que li fou imposada al Fiscal no diu quina va ser la *Gaceta*, però suposém quina devia ésser: enviarlo á un recó de mon ahon no poguessen ser massa comprometedors les seves honrades divulgacions.

La moral d' aquest quènto ¿la hém de traure nosaltres?

Valdria més que la traguessen los pares y mares que ab la sanch dels seus fills han d' ofegar los separatismes dels rebels contra 'l jou d' uns administradors

qui fan lo nom d' *espanyol* sinónim del de *lladre*.

V. C.

LA CANÇÓ DEL ENFADÓS

De totes les oposicions que 's fan al regionalisme la que 'ns dol més es la dels catalans qui tenen afeccions pera la gent de Madrid. Alguns nos motegen fort, s' escandalisen de la nostra propaganda; altres nos envien una mirada desdenyosa y 'ns compadexen ab expressions ben ofensives per lo depriments. A tots no 'ls sentim si no una tonada: «bo es estimar á Catalunya, pero no ab tanta fal·lera; tolerable es que 's cride contra 'l centralisme, pero no ab tanta tenacitat y ofuscació. Cada día cols, amarguen, y regionalisme á tot menjar, cansa y 's fa insoporable.» Aquestes son les exclamacions dels nostres germans, qui estan arrapats al locutori dels partits madrilenys; y no podém negar que semblants declaracions nos cóuen al ànima, perque provenen de gent qui porten la mateixa sang y han nascut al escalf del mateix sol. Si aquestes aberracions no 's divulgássen, si 'ls catalans en comú féssem lo degut pera la conservació de la nostra personalitat y la recuperació del nostre dret, es segur que 'l regionalisme hauria entrat ja en lo camí de la victoria definitiva, y Catalunya no 's trobaria en lo darrer recó de la Espanya impenetrant y política.

A aquexos, qui sempre 'ns venen ab la mateixa cançó, voldríam convencels de la necessitat que te Catalunya del regionalisme y del fonament racional ab que propagám idees que ningú hauria de rebutjar ni de contradir. Nosaltres no venim solament á demanar que se 'ns torne l' estat de dret que se 'ns detenta; nosaltres no aspirám únicament á obtenir lo govern dels catalans pels catalans; nosaltres no exigim tant sols que se 'ns respecte en les nostres opinions, com se respecten les demés que dintre de les garanties del Estat se sostenen y escampen, sinó que fem més, molt més,—y en açó haurien de fixar-se sèriament los nostres compatricis,—tot volguent que no se 'ns trega de la tradició històrica en que nasquerem, tot afirmant la possessió que 'ns correspón, de lo que heretarem y engrandirem, vetllám y treballám perque en lo cercle de ferro de les lleys á que nos tenen subgetes no se 'ns cohibescan les nostres accions ni se 'ns

faça víctima permanent de la audacia madrilenyista. Nos trobám nosaltres en situació més desembarçada que la dels partits qui juguen en lo parlamentarisme é influhexen directa ó indirectament en les funcions dels organismes governamentals. A nosaltres no 'ns priva cap lligám: lo cor y 'l pensament lo tenim á Catalunya, y la voluntat que en lo cor y en lo pensament s' inspira, no 'ns obliga á res més que á salvar á tots los nostres germans de la absorció en que voldrien gaudirse los que han fet de Madrid Espanya, y de un sistema de govern una institució impossible é invulnerable.

Si 'ls catalans compreguéssem, donchs, la tasca reparadora que 'l regionalisme involucra, no 's dexarien pescar per los ams que 'ls partits madrilenys nos tiren, y no trobarien pesada y totxa la nostra propaganda. Ara nó fá gayre que les proporcions preses per la guerra de Cuba han donat pretext al centralisme pera castigar á les families ab lleves numeroses que duyen aparellades grosses ilegalitats é injustícies escandaloses. ¿Y qui, fora de nosaltres, ha cridat y protestat contra 'ls abusos del govern? ¿Qui ha tingut prou independència pera fer evident que la insurrecció cubana no havia d' ésser un nou motiu de opressió y violació de la condicional jurídica en que vivim? ¿Per ventura havém defensat escepcions que sols nos afavorissen á nosaltres? No: havém dit que 'l govern prescindia de la llei escrita pera reclutar soldats; havém dit que pera obligar á aquests soldats s' han tingut de invadir atribucions que competien al poder legislatiu; havém dit que mentres ningú posa má als cofis y mofis que en perjudici nostre 's fan en altres punts d' Espanya, contribuheix Catalunya ab 2.300 minyons més dels que li toquen á proporció de sos habitants; y aquesta campanya iniciada per nosaltres, mantinguda per nosaltres, ¿s' es feta tal volta per fins exclusivistes del regionalisme? ¿No era en benefici de tots los catalans? ¿No ha sigut á honor del respecte y de la justicia que á tots nos deuen? Donchs açó que fá 'l regionalisme no ha de provocar escarafalls á ningú, no ha de molestar á ningú que estime quelcom sa dignitat, sinó que ha d' obtenir lo concurs generós y entusiasta de tothom qui no vulla renegar del nom de catalá.

Hó repetim: lo regionalisme mereix la adhesió general y sencera de nostres compatricis perque té una missió regeneradora que per tot arriba. Si 'ls que darrerament han pactat ab lo govern que pera construhir una nova aduana

á Barcelona s' establirà un impost especial y transitori á les mercaderies, s' haguessen recordat de que eren fills de Catalunya y que no devien trafiquejar depressivament ab los prohoms de Madrid, la Aduana nova s' hauria fet ab diners del Estat ó no s' hauria fet. Pera reclamar ab formalitat y energia que se 'ns donguen los serveys públics en edificis capaços y decorosos, tenim, además de la rahó comuna que 'ns fa participants del pressupost del Estat en la mida que á nodrirlo contribuim, exemples mil que tirar en cara al centralisme pera reduhirlo al acatament de les demandes á que 'ns empeny una administració desatentada y vergonyosa. Mentres á Madrid están coberts ab los diners de tots los espanyols lo Teatre Real, l' Hipódrom y tants altres punts de mera diversió y passatemps, á Catalunya havém de pagarnos un edifici pera aduana. Reconegam los nostres paysans que la situació es per demés desigual é indecorosa y que 'l regionalisme jamay la hauria consentida, puix nosaltres anám á la reconstitució de la pátria per los camins del reconexement absolut de tots los drets que 'ns son inherents, de totes les garantíes que 'ns son necessaries, y dels lligítims prestis que no se 'ns poden negar.

Noten bé 'ls catalans, que mentres mantenim tant ilógica é immoral subordinació als poders del centralisme, sempre 'ns toca jugar ab la més lletja. Ells poden engolir tot quant som y lo que valém; poden matarnos á pessichs; poden confondre fins lo inconfundible, y entregarnos al braç secular de una burocracia corrompuda y corruptora, pero á nosaltres no se 'ns permet ni sisquera la facultat de dir lo que pensám en alta veu. Poques hores han tocat desde que 'ls diaris han manifestat que la Delegació de Hisenda havia fet efectius los recárrechs municipals sobre les contribucions pera 'l pago dels mestres de escola, y á continuació han afegit que 'l Sr. Governador havia adoptat rigoreses disposicions pera que 'ls Ajuntaments ingressen tot seguit lo complement precís pera cobrir la totalitat de les atencions de primera ensenyança. Se tracta del primer trimestre del actual any económic, y, en tant la Delegació de Hisenda ha pogut impunement y ab tota tranquil·litat retenir los diners cobrats per espay de un mes y mitg, als Ajuntaments no se 'ls dona respir ni consideració, ni tant sols pera intervenir y comprobar la liquidació que dels recárrechs cobrats se 'ls hi fa. Per alguna cosa la Delegació de Hisenda es la

gallina dels ous d' or del centralisme y 'ls Ajuntaments reptats son catalans.

Y per sobre de aqueix cúmul de persecucions y baxeses hem de contemplar quiets y mansos com á Madrid exercen grotescament la direcció de la cosa pública; hem de escoltar sense riure que en Cánovas vol acometre actes que «han de asombrar á todo el mundo;» hem de comptar com en lo Consell de Instrucció pública y en los demás Cossos consultius per res ó en ben poch preu se te als catalans; y ab tot y que açó es més clar que la llum del dia, ab tot y que 'l regionalisme es la única força que entrecanvia als partits madrilenys y esposa sense atenuacions totes les iniquitats que cometen, ab tot y que 'l regionalisme es poder de resistencia y oposició contra semblants trasgressions del dret natural y del dret polítich, compatricis tenim al nostre costat qui ploriquegen ó s' esvaloten perque ab incansable afany treballám per la salut de la pátria y fem dels ideals regionalistes doctrina de salvació pera tothom. Es la cançó del enfadós sentir constantment lo mateix argument, y 'ns apar que es hora ja de que 'ls catalans prengám mellor posició, dexantnos de ridícoles conxorxes é infantils acomodaments ab los qui fan més del que saben pera anularnos. No debém captar caritat quan se 'ns deu justicia, y, puix lo regionalisme no fa altre cosa que tornar per la honra y la independència de la nacionalitat catalana, deber es de tots los catalans desplegar als quatre vents la bandera regionalista.

CLAUDI OMAR Y BARRERA.

SI NO HI HAGUÉS LLOQUES...

En lo número darrerament publicat del Botlletí oficial del Cos de Sometents, ve estampada en lloch preferent una comunicació del Comandant General, senyor Fuentes, als individus del Cos, digna de ser considerada per tothom qui 's preocupa de la hermosa institució catalana.

Una de les coses que majors perjudicis durién á la respectabilitat, y, á la llarga, fins y tot á la existencia del Sometent, es que d' ell poguessen servirse 'ls caps de colla de les pandilles locals pera 'ls seus fins, baix aquest punt de vista, desencaminats sempre.

Açó tracta d' evitar lo Comandant General, y, al efecte, y citant los preceptes acomodats del Reglament é Instruccions, recorda, als Cabos

sobre tot, los principis que han de tenir en compte, y 'ls excita al llur compliment més estricte. Y no fá açó tant sols, sinó que, prevenent que aquells terribles caps de colla solen estar apoderats dels cárrechs governatius dels pobles, avisa als Sometents que, quan per un Alcalde sien requerits pera la prestació d'un servey dels de l'Institut, demanen, com á garantia, al tal Alcalde, una orde per escrit.

«Sempre, diu lo Comandant General, han de tenir present los Sometents catalans lo fi de la institució «assegurar la tranquil·litat del pays, fer respectar les lleys, y les autoritats legalment constituïdes» aquest es nostre sol objecte y may hem d'apartárnosen ni pera res, ni per ningú...»

Molt rebé. Lo Comandant General parla com un llibre.

Peró... hi ha un peró.

La Espanya está molt mala de per tots los cantons. D'ensá de la dominació castellana, per tot arreu, á cada ciutat, á cada poble, á cada llogaret, per humil que sia, ó tros, ó trosset, ó tros-sich, hi ha un bocí de Madrid, y açó dels bocins de Madrid son com los bocins de mesch, que, per engruna que n'hi hage, tot ho empesta.

Y'm vé per la pinta aquesta comparança de la madrilenyitis ab lo mesch, perque en aquella malaltia com en aquest á qui diuen perfum, succeheix que 'l qui menys se'n adona es qui n'está més carregat. Observació que 'ns porta de dret á lo que volém dirli al Comandant General del Cos de Sometents.

Açó es, que son molt d'aplaudir los intents manifestats en la aludida comunicació, pero que no ha ensopegat lo camí de ferlos práctichs.

Des de 'l moment que 'l Comandant General ha fet estampar y dirigir als Sometents la comunicació de que les havém, es perque en alguns indrets succehexen abusos dels quins lo Comandant General vol estirpar: no es pas home, creyém, de batres ab molins de vent. ¿D'ahon vé que hi hagen aquets abusos? Dexemnos de sopitileses, es alló que ara ha repetit En Deroulède, la anarquia de baix es la espremedura de la anarquia de dalt, ó, com diu la saviesa del nostre poble, *si no hi hagués lloques, no hi hauria polls.*

Lo Comandant General veu lo mal en les extremitats, y no s'adona del que te més á tret de vista y al alcanç del palp, del que es apoderat del cor de la Institució y es arrel y causa productora de les manifestacions que vol evitar, é

impediment que no permeterá la eficacia dels remeys aplicats. Lo mal del Sometent, lo perill grave, que avuy lo rosega com una arna, quietament, calmosament, y demá 's convertirá en amenaça alarmadora de la seva existencia, radica en la Comissió Organitzadora.

No cal sinó recordar una historia encara ben fresca: Quedá vacant en aquesta Comissió lo lloch del representant de Sta. Coloma de Farnés. ¿A qui vá nombrar pera ocupar-lo la majoria dels de la Comissió? A un cacich del districte de Vich, qui res té que veure ab lo de Santa Coloma. Les observacions rahonadíssimes de alguns molt dignes individus de la Comissió, qui senten una honrada repugnancia á admetrer al odiado caciquismo, de que parla 'l Comandant General, en lo Sometent, no foren ohides, y el odiado caciquismo 's fá amo de la Comissió.

¡Se fá amo del cor, y 'l Comandant general se fá la ilusió de que 'l traurá de les extremitats!

Si 'l senyor Fuentes vol de debó que 'l Sometent tinga la vida purificada que li cal pera 'l seu prestigi y conservació, no 's mortifique ab comunicacions als cabos y sub-cabos y als individus del Cos; mate la primera cosa lo corch qui rosega l'arrel; en tenint l'arrel ben sana, la endreça del brancat es joch de poques bases.

No ho oblide alló que dihém los catalans: *Si no hi hagués lloques, no hi hauria polls.*—V. C.

À CÉSAR AUGUST

(TRADUCCIÓ DE HORACI—ODA 2.ª DEL LLIBRE 1.er)

Ja fá prou temps que Júpiter de neus y pedregada crudel, sobre la terra tempestes n'ha llançat: y de sa má ruenta cayguent la espurna irada ferint los sagrats temples á Roma n'ha espantat.

S'han espantat los pobles tement si tornaria lo segle desastrós quan Pirra deplorant prodigis ja may vistos, vegé á Proteu un día pel cim de les montanyes los seus remats menant.

Vegé juntarse 'ls pexos per dalt de les perxades hon la boscana tórtola solia 's ajocar: les cabres montanyeses nadant tot espantades per terres que invadiren les ones de la mar.

Vegérem al riu Tíber dels riberals de Etruria vessant ses roges aygues per selves y poblats, la tomba del rey Numa batent ab brava fúria y 'ls temples sumptuosos á Vesta dedicats.

Y mentres que s'alaba com venjador d'Illia sa desolada esposa, desborda sa corrent tot escampant ses aygues per la esquerrana via per vagues revingudes que Jove no consent.

Sabrá la jovenalla, cada any més escafida
per culpa de sos pares, les guerres que hém tingut,
com s' han gastat les armes en guerra fratricida
que contra 'ls graves perses tant be haurien batut

Pera salvar l' imperi que marxa á sa ruína
¿á quin dels deus lo poble salut demanará?
¿qué pregarán les verges á Vesta, si no inclina
son cor á prechs ni cántichs que no s' escolta ja?

¿A qui donará Júpiter la gracia benhaurada
pera expiar tants crims? Oh! vina, tu, clement,
Deu dels augurs, Apolo, de blanca nuvolada
cobrint com de rich manto ta espatlla resplendent.

Y si tu més t' ho estimes, oh Venus amorosa,
vina gosant voltada de festes y de amor;
ó tu, Marte, si llanças ta mirada piadosa
al oblidat llinatge del que tu n' ets l' autor.

Prou n' hém tingut de lluytes per plaure á ta bravesa
aymant del só de l' arma y 'l caperol brillant,
tu que del guèrrer moro te plaus en la cruesa
quan guayta ab ull feréstech son enemich sagnant.

O tu, mudant en jove ta celestial figura,
fill de Maya divina, Mercuri volador,
dónams á nostra terra ta protecció segura,
vullas que t' anomenin de César venjador.

Retarda al Cel ton vol, prolonga aquí ta estada,
del poble de Quirinus hoste joyós visquent:
ja may de aquí t' allunyis en rápida ventada
cansat de les miseries de la romana gent.

Que 'ls grans honors y glories aquí ton cor desitgi
aquí t' aclami 'l poble son pare y son Senyor.
Ja may lo cavall meda lo sól en pau trepitji
mentres tu sigues, César, lo nostre emperador.

JOAN PLANAS Y FELIU, PVRE.

RETÒRIQUES D' UNS PLEDEJANTS

(RONDALLA EN PROVENÇAL PER LOU CASCARELET)

En Finot de Sant Romeu tenia arrendada la seva heretat de la Massana al vell Torreta dels Masos, un home de mal ferrar com cap n' hi hage, y bromejaye dels qui no 'n corren.

En Finot, qui estava prou tòu pera passársela bé sense fer res, anava devegades, acompanyat del gos, á donar un vol per la heretat de la Massana.

Un dia que la truja d' En Torreta havia godallat arribá En Finot; lo seu gos se 'n aná á abordar á la truja qui s' esplatjava ab la godallada, revolcantse per un fangar; la truja 's gira contra del gos, y nyach! ab un colp d' uyal li trenca l' os de la cama.

Com podéu pensar, En Finot se posá de la banda del gos, y 'l vell Torreta á favor de la truja.

—Me la pagarás! cridava En Finot. Ja t' explicarán si 's pot dexar corre axis una truja qui mossegal

—Y vos me pagaréu la godallada, si l' espantament

dels lladruchs del vostre gos fa recular la llet á la truja, replicava En Torreta.

—Té faré passar per uns camins que no saps pas quin pá hi donen! tornava En Finot, brandant lo seu bastó.

En fi, lendemá En Torreta vá rebre un paper del jutge, dihentli que comparegués á la seva presencia.

Lo dia assenyalat, amo y masover foren al devant del jutge. Tots los desvagats de Sant-Romeu eren allá presents pera veure com acabaria tot alló. Los uns daven la rahó á En Finot, los altres á En Torreta; á fins n' hi havia que no la donaven ni al un, ni al altre.

—Vejám! digué 'l senyor jutge, posant demunt la taula 'l seu casquet sense visera, ¿de qué les haveu. Finot?

—Demano, senyor jutge, que En Torreta 'm pague la cama del meu gos, que vá trencar la seva truja ab una mossegada. Y després demano que En Torreta se lligue la llengua y que calle, puix que no tenintne prou d' haver fet mal-bé la cama al gos, encara 's burla de mi.

—No hi ha res de veritat! salta En Torreta, tantes paraules, tantes mentides, senyor jutge...

—Be, però no podéu negar que la vostra truja vá trencar la cama del seu gos?

—No dich pas lo contrari. Però, la truja era en só del meu, y, després, que 'l seu gos la vá abordar.

—Senyor jutge, es un busca-rahons! crida En Finot.

—Y tú, qué ets?... mala ingra!...

—Be, be... dexeuse de disputes, aquí no hi som pera escoltar beneyteries. A veure, Torreta, espliquéu un xich com va succehir lo fet.

—Senyor jutge, es clar com lo sol que 'ns ilumina. Ho juraré, si cal. Ja veuréu, teniu, fem una suposició: ¿Veyéu aquesta paret del vostre darrera? açó, si vos apar bé, diguéu que es lo devant del meu mas; lo senyor Escribá qui porta un casquet sense visera, com vos, será lo femer; aquell altre senyor d' allá, qui porta una vara, será la meva truja, y vos, si açó no vos fá res, seréu lo gos d' En Finot, y la vostra taula representarà 'l meu pilot de fems

—Ah! no, no es pas axis! crida En Finot picant ab lo bastó.

—¿Cóm que no es axis?

—No, y no!

—¿Y, donchs, com es, digas?

—Es que 'l senyó agutzil, que n' has fet la truja, es lo gos, y 'l senyor jutge que n' has fet lo gos es la truja. Comprenguéu la diferencia, senyor jutge, sou la truja qui morreja en lo pilot dels fems.

—No! no! brama En Torreta, senyor jutge, no diu lo qué es; sou lo gos qui aborda á la meva truja...

—Y, donchs, allavores, ¿ahon es lo femer?

—¿Lo femer? vetal aquí, es lo senyó agutzil.

—Lo senyó agutzil es lo pilot dels fems.

A llavores, lo meu femer, ahon es?

—Lo teu femer, es la taula del senyor jutje.

—¿Y ahon poses la meva còrt?

—La teva còrt? que no ho veus, es aquest d'aquí ab lo casquet sense visera. Però, déxam parlar ja enrahonarás tú després: Diguém, donchs, senyor jutje, que sou la truja; ab açó, exiu de la còrt, seguit de la vostra godallada, y veniu á ficarvos á dintre del femer, que es aci. Lo meu gos, que es lo senyor, un gos molt maco, está en aquell moment axecant la cama contra 'l pilot dels fems, y vos, al passar, nyach! vinga mossegada! y adeu cama del gos.

—Oh! y quines embusteres! diu fora de si En Torreta, no se 'n poden inventar de mes grosses! Gran sort pera ell que no escanyen! Vos juro, senyor jutje, que sou lo gos, y no la truja.

—Y jo vos juro també que sou la truja

—Sou lo gos qui lladra...

—Sou la truja qui caxala.

Lo jutje despacientat, los diu: La qüestió es clara com la aygua bullida: teniu culpa tots dos, y vos condemno á una munta de deu pecetes cada un, y pagaréu los gastos per meytat.

Per la traducció: FRANAR

INSTITUCIONS DE CATALUNYA

LOS GREMIS

RAJOLERS.—OLLERS.—GERRERS

En 1257 dos mestres ollers ja formaven part del Sabi Concell de Barcelona.

Als 8 de Juny de 1304 se ajuntaren los Promens dels ollers, gerrers y rajolers, qui formaven un mateix gremi, pera fer y governar la confraria sots la invocació de Sant Hipólit, la qual instituhiren en la Esglesia de Nostra Senyora de Nazaret: y fou après confirmada ab Reyals privilegis.

Les ordenances de l' any 1314 parlen de la marca ab que 's devien senyalar tots los artefactes; del lloch de la peça ahont los mestres devien posar un segell que havia d' ésser molt manifest; y de la qualitat de la terra pera treurer les obres bones y segons la lley. Lo Concell del Gremi maná en 1350 que cap malalt pogués ésser admés á la confraria, y que 'ls bons devien pagar cinch florins d' entrada; tampoch hi podien ésser admesos los esclaus ó esclaves, ó 'ls descendents d' aquestos.

Per ésser mestre los de la terra devien pagar vint sous; los estrangers, quaranta; y los fills dels mestres, deu: aquestos diners servien de fondo y augment de la confraria; y cap fadrí podia treballar com á tal que no pagués avans cinch sous.

Lo dia de Sant Hipólit ningú podia vendre res. En 1528 lo Concell de Cent ordená que de allí endevant ningú comprés artefactes dels dits oficis, treballats fora de Barcelona, pera tornarlos á vendre, pero sí pera son propi ús, estenentse aquesta lley á la llosa que 'ns venia de Pisa y de Valencia. Y la rahó era aquesta: com que entraven molts artefactes treballats á Malgrat, á La Selva del Camp de Tarragona y en altres llochs de Catalunya, los gerrers de Barcelona sofrien greus perjudicis, puix no podien mantenir llurs cases y fábriques, majorment aleshores que no podien enviar la obra á Sicilia y altres regnes, de lo qual provenia la grossa baixa dels drets de rendes generals y del pariatge de la Llotja; y atés açó, y estimant també per molt justa la preferencia dels artefactes de la Ciutat, en igualtat de lley y treball, als de fora d' ella, y especialment en aquells temps que era prohibida á Perpinyá la introducció de obra barcelonina, los gremials no descansaren fins alcansar del Sabi Concell la prohibició adalt esmentada.

TEXIDORS DE VELS

A instancia y representació dels fabricants de vels, feta al Concell de Cent ab motiu de la gran ufana que havia prés l' ofici y del crescutíssim nombre de mestres que aleshores l' exercien, los Magistrats de la Ciutat los hi concediren la facultat de formar gremi y confraria, sots la invocació de la Mare de Deu, en la Esglesia de Fra Menors, ab la condició de observar los següents estatuts, aprobats per l' Emperedor Carles I als 16 de Desembre de 1533: tots los anys per la festa de la Patrona s' havia de celebrar Junta pera la elecció de Promens y Administradors, deventse fer á més veus; los dos Promens novament elets, après de jurar en mans del Veguer, ensemps ab los antichs devien nombrar dos examinadors, los qui, en companyia de dos perits, examinaven als aspirants á la mestria pera donalshi ó negalshi la aprobació: qui la conseguia, pagava un florí d' or per los drets; y la meytat, los fills d' un mestre.

Los anys d' aprenentatge eren tres, y pera ésser mestre se 'n havia de passar un altre de fadrí ú oficial: los fills de mestre estaven lliures de tot aquest rigor.

Lò mestre á qui 's trobava obra no feta segons lley, incorria en la pena de dos sous, de qual judici no 's podia interposar recurs sinó devant dels Magistrats del Concell. Los fills d' un mestre defunt, encare que no tinguessen la edat suficient, podien mantenir lo teler ú obrador del pare mentres arribaven á alcançar aquella; y la mateixa lley hi havia respecte á la viuda, sempre que conservés lo nom del marit.

En lo capítol terç del llibre *Noves Ordinacions y crides fetes per lo Illustrissim, y Fidelissim Consistori dels senyors Deputats*, (1) hi llegim lo següent: «Velluters, Velers, y sos Fadrins. Los Mestres Velluters, y Velers han de tenir los telers en ses cases propies, y obradors en llocs públichs, allí ahon la Guarda (del General) té obligació cada día de anarhi, sots pena que los Telers se trobarán parats en lloch clandestí fora de sos obradors públichs, encara que en ells no si tropia tela, de ésser aquells comissats, y de vint, y sinch lliures per quiscun de dits talers se trobarán ab la sobredita forma.

Item, si en dits telers si trobará tela, ultra de ser dit teler, y tela comissada, cayga en pena de cinquanta lliures per la primera vegada, y cent lliures la segona, ultra la roba, y teler perdut.

Item, tenen obligació dits Velluters, Velers, y sos fadrins, en continent haurán ordida alguna tela, ó teles denunciar aquella á la Guarda de la Bolla, (y fora la present Ciutat al Tauler) los partits haurán ordits, que voldrán posar en teler, declarant lo tir, colors, sort de roba, canes, y Amo della, sots pena de vint lliures.

Item, encontinent que será dita tela posada en teler se ha dins vint y quatre hores manifestar al Oficial rix lo llibre del manifest de la Bolla, y fora al tauler de la taula ahont aquella se rix, en pena de ésser aquella comissada y de deu lliures per cada partit.

Item, si lo General, ó Tauler, ó Arrendatari sospitará que la tela posada en teler es de major número de canes, de les que lo Velluter, ó Veler la ha manifestada, pugá fer desplegar aquella, y canarla per má de la Guarda del general, ó Tauler, y no altre, y si dita tela excedirá de una cana á la que haurá manifestada, sia aquella apresada en frau, y caygue lo Velluter, ó Veler en casa de qui será trobada, en pena de cinquanta lliures.

Item, tenen obligació dits Velluters, y Velers, dexar en les teles tallan, nusos, ó vadijas, sots pena de ser la roba cayguda en frau, y de deu lliures.

SALVADOR BOVÉ, PVRE.

MOVIMENT REGIONALISTA

ESPANYA

Catalunya.—En la sala del Consistori nou de Casa la Ciutat se reuni l diumenge passat l honorable Cos d' Adjunts dels Jochs Florals. Després d' aprobarse ls comptes del any qui finava, se procedí á la elecció del Consistori de Mantenedors pera l' any vinent Pren-

gueren part en la votació 63 Adjunts, resultant elegits los senyors següents: Nàrcís Oller y Moragas, Joseph Echegaray, Theodor Baró, Joseph Serra y Campdela-creu, Ramón Casellas y Antoni Gallissá; Mantenedors suplents: Francesch Carreras y Candi, Frederich Clascar, Guillelm A. Tell y Lluís Millet.

Es de notar que tots los nombrats ho foren per la casi totalitat dels electors, á escepció del renomnat dramaturch castellá, senyor Echegaray, qui no pogué reunir més enllá de 36 sufragis, ó sia molts poch més de la meytat dels obtinguts per tots sos companys.

—Lo día primer d' aquest mes tingué lloch la solemne distribució de premis als autors llorejats en lo Certámen de la Associació literaria de Girona.

L' acte començá ab un discurs del president del Jurat, nostre distingit company de causa Dr. D. Joan J. Permanyer, calificat per *El Correo de Girona* d' un dels mellors que s' han pronunciat en tan solemne acte; discurs plé de sana doctrina regionalista, d' alt sentit jurídic, de profund concepte y de galana forma.

Després d' haverse llegit per D. Pere de Palol lo veredicte del Jurat, D. Enrich Grahit llegí los noms dels autors premiats.

Entre ells hi ha D. Francesch Ubach y Vinyeta, Mossen Agustí Puyol, D. Joan Ribas y Carreras com á guanyadors de premi, y D. Jordi Canadel, D. Joan Manel Casademunt y D. Francesch Marull distingits ab accésit. Tots los esmentats y premiats ho són per composicions escrites en nostra llengua.

L' acte finí ab un parlament de gracies del president de la Associació D. Lluís Gené.

—Los actes que portará á cap lo *Centre Excursionista de Catalunya* en lo que falta d' aquest mes, son los següents: día 13, se-sió preparatoria de la excursió á Gualba y al Gorch Negre, y lectura per don Cels Gomis de «Un capítol de ma geografia catalana»; día 17, excursió á Gualba y á Gorch Negre; día 24, visita á les colleccions montserratines del soci don Domingo Viladomat; y día 26, solemne sessió commemorativa del 19.º aniversari de la primera associació excursionista catalana, en la que D. Jaume Massó y Torrents llegirá la biografia del cronista catalá Geroni Pujades, quin nom ha sigut esculpit en la lápida d' excursionistes célebres.

—En lo concurs verificat per l' *Orfeó Catalá* pera la adquisició del millor projecte d' insígnia de la esmentada associació resultá elegit lo de D. Antoni M.ª Gallissá, que representa una artistica senyera á istil del sigle XIV, y pera distintiu dels orfeonistes fou triat lo de D. Francisco Flos y Calcat, consistent en una arpa en la que hi sobressurt l' escut de Catalunya.

L' esmentat *Orfeó* ha acordat també augmentar sa massa coral ab una secció de noys

—Notabilissim per tots conceptes resultá l' concert á benefici de la M. I. Junta de Dames donat lo dilluns passat per la Capella Nacional Russa y l' *Orfeó Catalá*. La execució de «La Patria Nova» d' En Grieg, cantada per los dos orfeons reunits fou lo gran éxit de la vetllada, puix los aplaudiments del auditori, fins ofegaren les darreres notes d' aquell himne que cada día va guanyant fervents admiradors

Dijous se doná una funció en lo mateix Teatre Prin-

(1) Cap. III—pl. 55. (Estampat á Barcelona l' any 1696). Biblioteca de l' autor.

cipal que, essent lo benefici de les simpàtiques senyorettes Inna y Margarida Slaviansky no cal dir si 's cantarien les hermoses cançons de nostra terra y si 'l públic demostraria son entusiasme ab ruidoses manifestacions de simpatia.

—La fira-tómbola que ha organitzat lo Foment del Treball Nacional, està destinada a aussiliar a les famílies dels reservistes catalans cridats al servei de les armes ab motiu de la guerra separatista cubana.

Es d'aplaudir aquesta disposició del Foment, sobre tot tractantse d'una societat que mira ab massa indiferència tot lo que pertoca a Catalunya, que no siguen les fabricas dels fabricants.

—Hém tingut lo gust de rébrer lo número 4 del *Album literari y artistic de L. Olot*, quines condicions en rés desmerexen dels anteriors. En lo text publica un treball sobre l'inoblidable Ramon Martí y Alsina; un capítol de «Tres generacions», novela póstuma d'en Joaquim Vayreda y dues pœsies d'en Joseph Morató y Grau y d'en Sabastià Sans.

Entre 'ls grabats hi ha un retrato d'en Martí y Alsina, «Lo Divendres Sant d'Olot» d'en Joaquim Vayreda y «La Sega» d'en Marián Vayreda.

—Lo dissapte dia 16 del mes que som se celebrará en la *Associació Popular Regionalista* (Escudillers Blancs, n.º 8, pis 4.º. *Centre Català*) una vetllada literaria-musical que promet ésser molt lluhida tant per rahó dels artistes que hi pendrán part, com per les composicions que formarán lo programa de la festa.

—Lo n.º 3 de *Lo Regionalista*, que 's publicarà lo dia 15 d'aquest mes, estará destinat a tractar del interessant assumpte de les quintes. Com de costum se repartirà de franch en lo local de la *Associació Popular Regionalista*.

—Diumenge passat tingué lloch en lo *Centre Català* de Sabadell, la sessió inaugural del present curs. La festa que resultá lluhidissima, començá ab un patriòtic discurs del President D. Antoni Capmany dedicat a fer historia de les injusticies y humiliacions que 'l centralisme ha ocasionat a Catalunya, a explicar los ideals catalanistes y demostrar lo dret y 'l dever que tenim de treballar pera la conquesta de la autonomia de nostra única pàtria.

Lo nombrós públich que assistí al acte aplaudí de valent lo discurs del Sr. Capmany.

Los socis Srs. Saló, Torras, Brossa y Bedós llegiren escullides poesies, y alguns artistes executaren peces musicals de diferents compositors.

La festa acabá ab un parlament de gracies del vice-president D. Fermí Ribera.

Nabarra.—La Comissió del Monument als Furs, ha decidit alçar-lo devant lo palau de la Diputació y començar desseguida 'ls fonaments.

ESTRANGER

França.—Ha sigut celebrada a París una reunió nombrosa de renomats publicistes de diferents indrets de la Europa, ab l'objecte d'acordar sobre 'ls medis mellors de precisar les aspiracions regionalistes y de propagarne la devoció. No cal dir que entre 'ls principals representants de la idea, figurá lo jove y eminent escriptor francès y bondados amic nostre En

Maurici Barrès. Parlarém més llarch sobres aquest fet interessantissim.

Suissa.—En la votació popular del projecte de reorganización militar, lo centralisme ha sofert la més completa derrota. Lo succés es de prou importancia, porque no 'ns valga la pena d'explicarlo llargament, com, ajudant Deu, no tardarém a ferho.

Austria-Hungria.—A la discussió haguda en lo parlament húngar de Budapest, sobres les manifestacions dels estudiants croates d'Agram, ha seguit la que s'ha entaulat en la Dieta de Croacia, resident en la mateixa ciutat d'Agram. Responent a les interpel·lacions que se li feren, lo ban ó governador de la Croacia, comte Khuen Hedervary digué que era conforme als llaços constitucionals qui unexen la Croacia a la Hungria, arborar en la Croacia la bandera húngara, y que si alguns estudiants havien cremat aquesta bandera en la plaça pública, açó era, com lo mateix emperador ho dexá entendre, un fet qui cau sots la acció de les lleys.

Aquestes declaracions, diu lo corresponsal a qui enmanllevám la noticia, no complagueren a cap de les fraccions nacionals croates de la Dieta, ni als partidaris d'En Strossmayer, ni als d'En Staresevics.

—Los fets succehits a Agram ab motiu de les agitaciones nacionalistes dels estudiants croates han entrat en lo període de les sancions: Lo diputat de la Dieta de Croacia Russics, qui interpel·là agrement al governador comte Khuen Hedervary porque havia permés que fossen arborades en la ciutat croata les banderes húngara y servia, ha sigut espulsat de la Assamblea.

En la Universitat d'Agram, reunit lo Concili disciplinari ha decretat la espulsió definitiva de sis estudiants, y la temporal d'altres quatre.

—Continuant l'emperador la política de benevolensa envers los nacionalistes bohemis, que digueren inaugurada per lo govern del comte Badeni, ha decretat la amnistia de tots los patriotes txechs qui sofren penes per delictes polítics, manant que sien sospesos tots los processos en curs sobre delictes de la mena indicada.

Alemanya.—En aquesta secció hem estampat algunes vegades lo nom d'En Preiss, un dels diputats de la Alsacia-Lorena en lo Parlament de Berlin. En Preiss es un regionalista dels fermes, vull dir un partidari de que la seva pàtria (Alsacia-Lorena) sia deslliurada d'imposicionismes, y posada en llibertat de moures segons sos propis desirments. Jove, ardorós y de força capacitat, es l'abanderat d'una generació nova qui creu que ni la Alemanya, ni la França, tenen dret de disposar de son pays, sinó que es ell qui te d'arreglar los seus destins.

Parlant En Preiss sobres aquestes coses, ab un redactor del *Petit Journal*, aquest va publicar les que anomená declaracions del diputat alsacià, ab les inexactituds que son de rúbrica en los reporters més afanyosos de fer sensació que de vendre les coses al seu just preu.

Arribat l'article del *Petit Journal* a Alemanya, se vegé en son contingut indicis d'un delictes d'alta traïció per part d'En Preiss; y's decretaren perquisicions en son domicili y fou començat un procés.

Ocupantse del succés lo *Diari de Colmar*, per quina circumscripció es diputat en Preiss, diu que les persecucions intentades y que versemblantment han de parar en un sobressehiment, per falta d' elements sostenidors de la acusació, axecará debats en lo Reichstag. Y fa constar, además, que en les esferes oficials s' han del tot equivocat sobre l' efecte de les disposicions preses en aquest cas: la acusació precipitada contra 'l diputat de Colmar y la intervenció del tribunal no han fet sinó augmentar la popularitat d' en Preiss y avivar les llagues antigues.

(A darrera hora llegim que 'l procés aludit s' ha sospés oficialment).

—Ab lo títol *Alemanys y Polonesos* un diari de París publicá un article del que estranyém les següents ratlles:

«Fora molt curiós d' estudiar aquesta renaxença política qui fa que avuy los Polonesos son los quins governen la Austria (l' articulista se refereix á la influència de la Galitzia en la Austria, y al recent nomenbrament del comte Badeni, polonés de la Galitzia, com á primer ministre del imperi), y que en la Prussia l' emperador-rey festege als polonesos ab tota regla. Al present cal no mes fer constar que després d' haver fet recular á la invasió del germanisme, secondat en va per les tentatives de colonisació alemanya pera les que 'l Landtag volá quantitats considerables, lo «polonisme» acaba de tornar á pendre la ofensiva en la Sillessia, en lo cercle de Pless-Rybnik. Lo baró de Huene, qui 's presentava contra l' advocat polonés Radwansky, ha estat batut per son adversari, qui ha obtingut 12.000 vots, contra 5.000 del baró. Haventse d' advertir que pertanyents, l' advocat y 'l baró, al mateix partit del Centre católich, aquell ha estat elegit *perque es polonés*, y batut l' altre, *perque es alemany*.

—Hém fet notar diferents vegades com l' esperit regionalista se manifestava á dins del partit socialista que es lo partit qui sembla més fortament menysprear lo patriotisme. Lo Congrés darrerament celebrat per los socialistes alemanys á Breslau doná ocasió, com tenim dit, á que 'ls companys de la Baviera, protestant contra 'l berlinisme, que es allà la forma de la centralisació imposicionista, s' apartassen de les conclusions de dit Congrés. Mes no son pas sols los bávars á revindicar automismes; ab ells han vingut á fer lliga los socialistes de Baden, qui s' han negat á regonéixer la decisió d' aquell Congrés en quan escomunicá á en Rüdít, diputat de Pforzheim en lo Landtag de Baden; acordant, además, separarse de la organisació del partit, encara que permanexent fidels als principis del programa d' Erfurt.

LO REGIONALISME EN LA PREMPSA

EL BERGADÁN. Berga, 4 de Novembre: *Efemérides catalanes*, per D. Ramón N. Comas. Copiades de LA VEU DE CATALUNYA.

LO GERONÉS. Girona, 4 de Novembre: *A Catalunya*. Transcrit del *Diario de Mataró y la Comarca*. — Notes

d' orfebreria catalana, per D. Bonaventura Bassegoda.

LA VEU DEL MONTERRAT. Vich, 2 de Novembre: *Joan Montserrat y Archs*. Elogiosa necrologia.

LO CATALANISTA. Sabadell, 3 de Novembre: *Lo dit en la llaga*, per D. N. Verdaguer y Callís. — *Testimoni irrecusable*, per O. Transcrits ab dos articles de LA VEU DE CATALUNYA.

EL FUERISTA. San Sebastian, 3 de Novembre: *El teatro .. extranjero y la civilización euskara*. Demostració dels mals que á la civilisació bascongada causa lo teatre castellá.

LAS CUATRE BARRAS. Vilafranca del Panadés, 3 de Novembre: *Les barrellades del Ministeri de la Guerra*, per D. Claudi Omar y Barrera. Transcrit de LA VEU DE CATALUNYA.

LA COSTA DE LLEVANT. Sant Pol de Mar, 3 de Novembre: *Un escándol*, per D. Bonaventura Gombau. Se ocupa sobre tot del abús que está sufrint Catalunya en la qüestió de les quintes. — *Tradicions de La Costa*, per D. Joan Ribas y Carreras. Treball que guanyá accésit en los Jochs Florals d' enguany.

L' OLOTÍ. Olot, 3 de Novembre: *Lo retaule del castell de Santa Pau*, per D. Joseph Saderra.

LO SOMATENT. Reus, 5 de Novembre: *La autonomia y 'ls politichs*. Transcrit de *La Renaixensa*.

EL CORREO DE GERONA. Girona, 5 y 6 dels corrents. *Regionalismo* (I y II) per E. Adroher. Articles motivats per un altre que 'n publicá *El Baluarte* negant virtualitat á la causa regionalista, per quant solament lo partit carlí pot donar satisfacció á les aspiracions particularistes. La réplica de nostre excelent company Adroher es ardorosa com d' un pur fervent y argumentada ab notable habilitat.

Ja que les havém de *El Correo de Girona* hem de fer esment d' un número extraordinari que publicá ab data del 3 del mes que som, que es, com se proposa 'l colega, un verdader compendi de la vida industrial y mercantil de la immortal y feynadora ciutat.

DIARIO DE BARCELONA. Barcelona, 6 de Novembre: *Una monografia sobre la Real Capilla de Santa Agueda*, per D. F. Miquel y Badia. Estudi crítich d' aquest notable treball de D. Bonaventura Bassegoda.

DIARIO DE MATARÓ Y LA COMARCA. Mataró, 6 de Novembre: *La Rabasa morta*. Estudi d' aquest contracte.

SETMANARI CATALÁ. Manresa, 7 de Novembre: *Los avensos del Regionalisme*. Traduhit de la *Revista Gallega*.

LA VANGUARDIA. Barcelona, 8 Octubre: *La Política fuera de España Suiza: la centralización y el espíritu regional-federativo*, Noticia y consideracions de la notable victoria obtinguda per nostra causa en la Confederació Helvética ab motiu de cert projecte de centralisació militar, presentat per un partit que pretén trecejar les tradicions regionalistes de Suissa, introduhint en la terra clàssica de la llibertat, lo sistema d' absorció de que es víctima la França centralisada. En lo referendum ab tal motiu fet, fou rebutjat lo projecte per los vots de 16 cantons contra 'ls dels cinch restants. La majoria ha sigut de 70.000 vots.

LLIBRES REBUTS

Jochs Florals de Barcelona.—Any XXXVII de llur restauració.—Barcelona, estampa «La Renaixensa», MDCCCXCV.

Lo volúm del certámen flouresch d' enguany te escepcional importancia perque may havia contingut tanta prosa, y sobre tot, tanta prosa formal y erudita. Per aquest aspecte nosaltres havém sentit satisfaccions que no son del cas retraure, puix tot lo que de un modo directe aclareix y posa de relleu lo passat y 'l present de Catalunya, enteném que contribueix á fer pàtria, açó es, á arrelar y estendre l' amor á la terra per la qual lluytám. Pero si aytal consideració ha provocat la nostra complacencia, debém dir als llegidors de LA VEU, á quins no podém enganyar, que 'l volúm d' enguany es la confirmació dels anteriors, per lo que toca al raquitisme de les composicions poétiques. Aquestes hi son ben coxes y ben malaltisses. Al costat de la prosa hi fan un contrast violent. Y encara que en aquest punt no coincidiam ab lo nostre plorat amich Ixart calificant de decadents als Jochs Florals, puix sempre s' han mantingut si fá ó no fá en lo mateix grabó y les poesies de cap de brot no hi han aparegut pas ab freqüencia, creyém, no obstant, ó que 'l certámen no serveix prou, donada la sua organissació, pera esperonar com cal als génis de la poesia, ó que en la tria dels treballs rimats no hi ha l' acert y la pericia que haurien d' exigir los amants de la institució. Nosaltres nos decidim per aquest darrer extrém. La notoria incompetencia de alguns jurats, l' abigarment á que 'ls ha conduhit la orientació del ideal polítich, ha sigut la causa principal, ó una de les causes, que han fet surar treballs en vers de mérit fictici y han duyt á fons obres de forta alenada que haurien honrat la colecció dels volums dels Jochs Florals. Podriam citar exemples arreu de composicions molt acreditades que han passat desapercebudes pels jutges, axis com sospitám que alguns autors s' han retret al veure que 'n los jurats hi preponderaven elements que en altres rams de la activitat humana serán tant inteligents com vullen, pero que 'n l' ordre literari están mancats de verdadera aptitut.

Rigorosament no 'ns referim al jurat d' enguany; si bé es de notar la disparitat notabilíssima que existeix entre les condicions de les obres premiades y la calificació que se les hi dona en la memoria del Secretari, puix ab tot y que no es cosa fácil formular un judici breu y compendiat que donga idea exacte de lo que val una producció, nos apar també que no es admissible assentar opinions tant equivocades com la que troba «mérit ben absolut y originalitat» á *La Tísica* del Sr. Planas y Font. Es aquesta poesia impresionista y res més, y en un tema en que un autor de nervi hi hauria descobert altes belleses de intuició psicológica, lo Sr. Planas no hi ha sabut veure mes que aquell final tant rebregat, tant ensopit, tant propi dels plorans displicents:

¡Qu' es bella la terra! .. ¡Qu' hermós es lo viure!

Y si á aqueixa poesia se la califica de «mérit ben absolut y originalitat» no es estrany que 's troben defectes y hermosures en les altres composicions sense

encertar á endevinar ahon son los primers ni les segones. Hi ha una certa inconsciencia general que es cent vegades pitjor que la parcialitat convençuda y decidida en favor d' escoles y motllos determinats. Per açó 'l conjunt dels treballs poéticos se troba axut, vulgar, descolorit, y fora de *La Mestressa* d' en Nadal, *Mares* de la Sra Monserdá, *La Salve á Montserrat* d' en Tell y *De mala mena* d' en Ruyra y Oms que tenen, ó troços molt sentits, ó un pensament ben dibuxat, tot lo demés son obres apreciables, escelents per un periódich ó revista, aprofitables per lluhir en un certámen de según orde, pero no pera ésser sancionades en la festa major de les nostres lletres.

La prosa es meritoria sobre tota ponderació. Podrán haverhi algunes noticies poch comprobades, algunes exageracions de concepte, quelcom d' erudició sobrer, mes ab tot s' hi veu una força intelectual no enmatlevada y una riquesa de investigació prou ostensible. Dels treballs, que poden posarse en primer rengle, citarém lo de Mossen Bové y Salvador *Estudi sobre lo bisbe d' Osca en Vidal de Canyelles, consultor del rey D. Jaume y sa significació juridica*, lo d' en Pere Nubiola y Espinós *Datos biográfichs d' en Joan Fiveller*, lo d' en Francesch Carreras y Candí *Lo capdill vigatà Bernal Guillelm d' Altarriba*, lo d' en Frederich Clascar y Sanou *Estudi sobre la filosofia á Catalunya en lo segle XVIII*, lo d' en Sampere y Miquel *Les armades de Salou y Port Fangós* y lo d' en Norbert Font y Sagué *Lo palau episcopal de Barcelona*.

Lo discurs presidencial d' en Domenech es una obra d' artista privilegiat, eiselada ab gust esquisit, y sobre tot es una obra de un patriota fervorós que comprén clarament y té arrelades al cor les aspiracions regionalistes. Es un discurs felís en lo que diu y en lo que dexe entendre, contenint una reflexió al final digne de un pensador de cap d' ala y que tornaria Espanya á ses glories si tothom arribás á capirla. Altre tant podém dir del parlament de gracies d' en Hermil de Oloriz, oportú, fogós y rodonejat ab elegancia.

Los Jochs Florals son la casa payral del regionalisme. Si 's limita la prodigalitat que 's va establint per la poesia denarida y exótica y s' estimula la prosa calenta y útil, no será de témer l' esfondrament ab que 'ls pessimistes nos atabalen. Tingan cuydado los adjunts en la elecció de jurats y la institució farà sa via victoriosa entre 'ls aplaudiments dels devots y 'l respecte dels adversaris.

C. OMAR Y BARRERA.

EFEMÉRIDES CATALANES

NOVEMBRE.—Día 11.

1823 Naix á Barcelona l' lltm. Sr. D. Manel Merçader y Arroyo, bisbe de Menorca. Auster, enérgich é infatigable, al mateix temps que dotat d' una modestia y sencillez extremes, reüní en son caràcter les qualitats més típiques y nobles qu' han donat hermosa celebritat als fills de Catalunya. Tals son les expressions en que s' esspresa un biograf de tant ilustre sacerdot, qui per la seva ilustració y virtuts capdals meres qué altíssimes consideracions y honors.

Dia 12.

1468 En aquesta diada Francesch de Gaver, doncell, recobra lo castell de Castellbell que 's troba prop de Monistrol de Montserrat, despossehintne á Manel de Rajadell, que 'l tenia en obediencia del rey D. Joan II d' Aragó.

Dia 13.

1461 A altes hores de la nit arriben procedents d' Aragó la reyna Joana esposa de Joan II y son fill Ferrán primogénit per la mort del malaguanyat Princep de Viana, los quals s' allotgen en lo monestir de Vall-donsella. Com era tant tart no sortiren á rebrels los Diputats ni los Concellers, però al mati del endemà uns y altres anaren á saludarlos.

Dia 14.

1570 Mor á Barcelona, de quina santa Iglesia era dignissim prelat, lo Rvnt. Guillelm Cassador, fill de la ciutat de Vich, d' una familia que doná á la iglesia universal, un altre bisbe del mateix nom á la Seu d' Alguer y fou secretari del papa Lleó X, y á la d' aquesta mateixa ciutat al Il·lm. Jaume Cassador, antecessor del qui es obgecte d' aquesta efemeride. Fou un dels assistents al concili de Trento.

Dia 15.

1706 Ab gran solemnitat lo comte Ollefeld posa la primera pedra del castell de Montjuich. En la montanya hont antigament estigueren establerts los juheus y en aquell cim, hon avans del segle xv s' hi aixecava una farola pera guia dels navegants, essentne més tart, al suscitar-se l' alçament contra Felip IV, al ésser recobrat per los defensors del net de Lluís XIV que l' havien tingut d' entregar als del arxiduch d' Austria, començaren á aixecar lo fort actual que no fou acabat fins á últim de la centuria passada per lo comte de Roncalí.

Dia 16.

1276 Pere III ab sa esposa Constança es ungit y coronat com á rey d' Aragó en la catedral de Sant Salvador de Caragoça per l' arquebisbe de la mateixa ciutat. En tant solemne acte lo monarca aragonés fa declaració que al rébrer la corona de mans d' aquell prelat, enten no obtenirla del papa, sens que açó vulgui dir que la recull de la iglesia, ni contra ella, sinó que 's declara no ésser vasall de la Santa Seu ab la condició de satisferli aquelles 250 dobles qu' havia ofert satisfer anualment son avi Pere II, al ésser coronat per Ignoscenci III, y contra quin tribut sempre s' havien mostrat descontents los aragonesos.

Dia 17.

1777 Mor als 87 anys d' edat lo Dr. Joseph Fines-tres y Monsalvo, un dels més esperts jurisconsults en dret civil que brilljaren en son temps, tant que meresqué que l' insigne Gerard Muerman li tributás entusiastes alabances. Possehia diferents idiomes ab tanta perfecció, que l' anomenaven *Diccionari vivent*. Traduhí y publicá varies obres y fou lo qui introduhí en la impremta de Catalunya los caràcters grechs.

RAMON N. COMAS.

DIETARI DEL PRINCIPAT

Dia 1

Durant lo mes d' Octubre s' han recaudat en la Delegació d' Hisenda de Barcelona, 8.804,081 pecetes,

Dia 2.

S' ha verificat la recepció provisional del camí de ferro d' Olot á Gerona.

Dia 3

Dos wagons escapats de la estació de Sarriá, topen ab un tren en la estació de Gracia, ocasionant fortes contusions á diferents passatgers.

—Alguns estudiants y republicans celebren en aquesta ciutat un *meeting*, pera protestar de la suspensió en que están les explicacions de Historia Natural que donava D. Odon de Buen. Los concurrents anaren després á la estació de França á rebre á aquest senyor, ocasionant un abalot per no volguer disoldre la manifestació, com manaven los polissons.

—Esinaugurada la illuminació eléctrica en La Escala.

Dia 4

Esplota á Manresa la locomotora d' un tren de mercaderies que 's dirigia á Sant Guim, causant la mort als maquinista y fogayner y ferint al conductor.

—La Junta gestora del ferro-carril del Noguera Pallaresa, reunida en la Diputació provincial de Lleyda, acorda obrir una subscripció d' accions, que servirán després de base pera la constitució de la societat.

—Una comissió del Ajuntament de la Espluga de Francolí, visita al Governador civil de Tarragona al obgecte d' esposarli la situació afflictiva d' aquell municipi. Sembla que l' Ajuntament ha despatxat á tots sos empleats inclús lo sereno, fixant un edicte á la porta de la Casa de la vila, fent saber al vehinat sa determinació de dèxar lo càrrech per la falta d' ajuda dels majors contribuyents.

Dia 5

Llegim que s' ha aprovat per la superioritat lo projecte del Ministre de Foment pera construir á Tortosa un pont de pedra sobre 'l Ebro y que ha sigut nombrada una comissió d' enginyers agrònoms pera estudiar la instalació d' una Granja agrícola en la mateixa ciutat.

Dia 6.

Llegim que lo Il·lm. Sr. Bisbe de Solsona ha disposat formar un inventari de tots los obgectes de valor ó art existents en les iglesias d' aquella diócessis y prohibir la venta ó barata de tots aquells ornamentals, imatges y demés obgectes que tingan valor arqueològich, artístich ó històrich. També ha disposat la creació de una cátedra de Arqueologia Sagrada en lo Seminari de Solsona y es molt fàcil de que quan tinga local disponible organisi un Museu diocessà al istil del notabilíssim fundat á Vich per lo Excm. é Il·lm. doctor Morgades.

Dia 7.

Es inaugurada la Exposició de Belles Arts organizada per lo Círcol Artístich d' aquesta ciutat en lo Saló Parés.

Dia 8.

Llegim que la Diputació de Lleyda ha cordat subvencionar ab lo 40 per 100 de son import les obres de la carretera de Lleyda á Balaguer, de la de Albi á Cerviá y de la que ha d' unir aquest darrer poble ab la carretera de Vinaxa á Mayals. També ha acordat aixecar algunes grans pilastres en lo port de la Bonaygua y en l' ayguavés de la vall d' Arán pera guia dels passatgers que han d' atravessar aquells montanyosos llocs.